

Salomo-alert

Tijdens wandelingen in onze nieuwe woonplaats viel het me op, dat meer mensen zich door Salomo aangesproken weten. Zo staat op de buitenmuur van een kerkgebouw in een gedenksteen uitgebeiteld:

*Dat Uw ogen open zijn
nacht en dag over dit huis*

*1 Koningen 8 vers 29
januari 2011*

Dertig eeuwen geleden (!) sprak koning Salomo deze woorden bij de inwijding van de tempel. Diezelfde bede echoot nu dus nog na in een totaal andere, Nederlandse context. En drie millennia later zet zijn voorbeeld mij dus ook aan het denken en wel op drie manieren.

1^e De best denkbare start van elke dag

Ergens tijdens mijn psychologiestudie werd ik getroffen door wat er gebeurde aan het begin van Salomo's koningschap. Hij kreeg 's nachts een droom waarin God zegt: *Vraag: wat zal Ik u geven?* Fascinerend hoe de onervaren opvolger van David dan reageert. Hij zegt:

Geef dan uw knecht een opmerkzaam hart, opdat hij uw volk richte, door te onderscheiden tussen goed en kwaad, want wie zou in staat zijn dit uw talrijk volk te richten? 1 Koningen 3 vers 9 (NBG 1951)

Hoe oprecht! Wat een zelfkennis. En wat een gevolgen heeft dit antwoord gehad, zoals het derde hoofdstuk van 1 Koningen 3 laat zien. Natuurlijk, mijn context wijkt volkomen af, maar ik zag parallellen. Als onzeker, aankomend psycholoog had ik óók dat verlangen naar een opmerkzaam hart, diezelfde behoefte aan onderscheidingsvermogen, die wens richting te kunnen bieden aan wie dat zoekt. Al deze verlangens zijn gebleven zodat ik, sinds ik dit bijbelvers ontdekte, Salomo's gebed nagenoeg dagelijks nazeg.

2^e Voorbede voor wie lijdt (noot)

Toen de Nieuwe Bijbelvertaling in 2004 verscheen werd ik getroffen door een tweede gebedstekst. Twintig jaar na zijn start als vorst, toen de tempel in gebruik werd genomen, richtte Salomo zich tot God met:

(...) wanneer er kortom bij enige ramp of ziekte ook maar iemand een smeekgebed tot u richt

*– ieder onder de druk van het leed dat hem persoonlijk treft –,
aanhoor hem dan vanuit de hemel, uw woonplaats, en
vergeef hem.*

Grijp in en

geef hem wat hem toekomt,

want u weet wat er in hem omgaat.

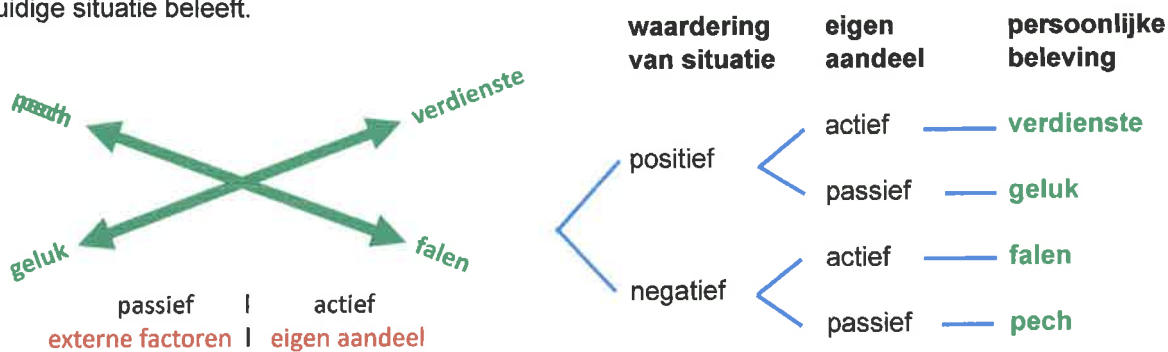
U alleen immers kunt de mens doorgronden. 1 Koningen 8 vers 37-40 (NBV 2004)

Ik heb de bede enigszins ingekort en wat anders getypt om twee zaken te accentueren. Allereerst komt zo dat viervoudig appèl aan God sterker uit. Dit mogen we bidden voor wie in zijn pijn God zoekt: Hoor hem! Vergeef! Grijp in! Geef wat die ander toekomt! Daarnaast valt nu dat zinnetje over *leed dat iemand persoonlijk treft* wat meer op. 'n Goede zaak, want dit klopt. Er is géén hiërarchie in lijden. Ieder voelt zijn eigen pijn het sterkst. En welke betekenis kent de persoon dan toe aan de druk die dat lijden geeft? Soms helpt het om wat er speelt samen te ontrafelen.

een artistieke impressie van de tempel die Salomo liet bouwen

Ik teken dan, al luisterend en reagerend, dit kruispunt van vier richtingen om te ontdekken hoe iemand zijn huidige situatie beleeft.

Als de ander zijn leefsituatie als negatief ervaart en zich er vooral door overrompeld voelt heeft de persoon het over 'een traumatische ervaring', 'dat mij dit moet overkomen', 'het is één groot drama' of 'mijn lot'. Maar soms trekt iemand het breder en ziet ook zijn eigen rol in wat er nu speelt. Dan worden dingen genoemd als: 'ik heb verkeerde keuzes gemaakt', 'ik ben teruggevallen' of 'dit lijkt wel aan mij te kleven.' Dan zijn het dus niet alleen externe factoren die het leed veroorzaken maar speelt er meer. Ik ken geen Hebreeuws, maar mogelijk bedoelde Salomo het in zijn gebed ook in die bredere zin. Want de uitdrukking: - *ieder onder de druk van het leed dat hem persoonlijk treft* - wordt in een latere vertaling omschreven met: *als eenieder de plaag van zijn hart erkent* (HSV 2010). Zo verwoordt wordt ook het eigen aandeel gezien. Ongeacht de oorzaken van iemands lijden helpen Salomo's woorden mij om gericht voorbede te doen voor mijn gesprekspartner.

3^e Wat verklaart het Salomo-debâcle?

Opgaan, blinken en verzingen. Helaas toont Salomo's leven die beweging. Zijn regering, van 971 tot 931 v.Chr., wordt een drama. Onvoorstelbaar. Hoe kan iemand die zo ongelofelijk wijs was zó ontsporen? Waarom onderkende hij de plaag van zijn eigen hart niet? Geld. Seks. Macht. Van alle drie kreeg hij veel teveel. Met desastreuze gevolgen. Het wereldrijk valt in brokken uiteen en als eerste, dynastieke koning laat hij Israël een rampzalige erfenis na. Bijzonder pijnlijk is zijn ontrouw aan God. Terwijl hij nog opnieuw wordt gewaarschuwd. *Toen zei de Heer tegen Salomo: Jij hebt je niet gehouden aan onze afspraak. Je hebt je niet gehouden aan de regels die ik je gegeven heb. Daarom (...) 1 Koningen 11 vers 11* (BGT 2014). Maar zelfs die wake-up-call heeft geen enkel effect. Hij toont geen verandering. Hoe bestaat het!

Ik probeer lessen te trekken. Wijsheid alleen is kennelijk onvoldoende. Er is een gezegde over wat mensen nodig hebben: Jobs geduld en Salomo's wijsheid. Maar die combi heeft Salomo zelf dus niet gekend. Want waar was de Job, zo'n tegenover, in zijn leven? Nergens lees ik in de Bijbel dat Salomo in gesprek is met iemand die werkelijk voor tegengeluid zorgt. Daarvoor was iemand als Job ideaal geweest. Want ook Job wist wat puissante rijkdom en vaak feesten met een mens kan doen. Maar daar houdt hun overeenkomst op, voor de rest stonden ze diametraal anders in het leven. Waarom zocht Davids zoon geen sparringpartner? Zag hij niet de valkuil voor alleenheersers? Alleen ja-knikkers in je directe omgeving en geen ruimte voor afwijkend geluid, dat is een garantie voor problemen op termijn.

Jobsgeduld ontbrak. Kon Salomo de taaheid en soms saaiheid van goede gewoonten onderhouden niet opbrengen? Vanwaar die onverzadigbare zucht naar meer, meer, meer? Met 3000 spreuken en 1005 liederen schreef hij een groot oeuvre aan wijsheden bij elkaar. Neem alleen Psalm 127, dat prachtige lied over in afhankelijkheid leven, vermoedelijk geïnspireerd door zijn eigen bouwactiviteiten. Maar waar is de persoonlijke toepassing? Waarom bracht hij de waarheid van dat lied niet in praktijk? Nergens lezen we iets over een dagelijkse omgang met God. Toch een essentiële sleutel om on track te blijven.

Ik betrek het op mezelf. Is te voorkomen dat ik in een vergelijkbare valkuil trap? Gealarmeerd door Salomo's fiasco probeer ik in afhankelijkheid verder te leven. En dan hoop ik in mijn nieuwe woonplaats niet alleen door een gebouw daaraan herinnerd te worden. Een te ontwikkelen buurtapp om elkaar als gelovigen te supporten lijkt me ook onvoldoende. In een app kun je een te rooskleurig beeld schetsen van hoe het met je gaat. Om echt op het juiste spoor te blijven moet je elkaar in de ogen zien en eerlijk rekenschap geven over hoe het ervoor staat. Hopelijk ontmoet ik een medeleerling die me helpt bij de les te blijven. Een tegenover die geen genoegen neemt met een verhullend antwoord, maar waar nodig durft doorvragen: "Maar, Jos, hoe is het nou écht met je?" Of: "Hoe gaat het met je stille tijd? Vertel eens."

noot: Over de complexiteit van lijden schreef ik uitgebreider in **De omgekeerde piramide**. Ga daarvoor naar www.anderz.info en klik dan in de menubalk op de tab *In beweging*... Klik dan door naar de rubriek Zingeving voor dat artikeltje